

ÅRSPLAN 23/24

Tyse FUS barnehage

Tyse

INNHold

1. Om årsplanen og måla FUS har for barnehagane

Visjon

Verdiar

Hovudmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom

Demokrati

Mangfald og gjensidig respekt

Likestilling og likeverd

Berekraftig utvikling

Livsmeistring og helse

4. Barnehagens føremål og innhald

Sosioemosjonell støtte og veiledning

Organisering og leing

Læringsstøtte

5. Barns medverknad

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid

Samarbeid med andre instansar

7. Overgongar

Tilvenning i barnehagen

Overgongar innad i barnehagen

Overgang frå barnehage til skule

8. Barnehagen som pedagogisk verksemd

Lærande organisasjon

Planlegging

Vurdering

Dokumentasjon

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som treng ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGANE

Årsplanen viser korleis barnehagen jobbar for å oppfylle krava i den nasjonale rammeplanen for barnehagen sitt innhald og oppgåver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37). Årsplanen beskriv korleis me jobbar for å nå FUS sine felles målsettingar for barnehagane.

Visjon:

Saman gjev me barndommen verdi: Venskap, leik og glede Og kvardagsmagi

Visjonen er leiestjerna vår og den stakar ut ei retning for kva me ynskjer at FUS-barnehagane skal oppnå – i dag og i framtida. Visjonen er det me strekkjer oss etter kvar dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metodar for å jobbe mot visjonen:

- Kommunikasjon i leiken: Barna lærer å kommunisere betre i leiken når dei vaksne nyttar opne spørsmål, stimulerer til forteljing og nyttar munnleg språk
- Venegaranti: me gjev ros i plenum. Me løftar fram positiv åtferd. me snakkar om venskap. Me rettleiar i konflikhtar.
- Eventyrlyst: Dei vaksne byr på seg sjølv. Barna får prøva ut og testa seg sjølv i trygge anerkjennande omgivnader. Eventyrlyst gjev kreativitet og livsmeistring.
- Venekompetanse: Dei vaksne veit at leikekompetanse styrker barna sin egenledelse og sosiale ferdigheiter. Barna sin evne til fleksibilitet og rolleprogresjon er eit viktig kjenneteikn på leikekompetanse.

Verdiar:

Glødande, skapande og tilstadeverande

Verdiane er kulturberarane i FUS. Verdiane fortel kva me står for, kva me trur på og kva som er viktig for oss. Dei er ei kjelde til motivasjon og inspirasjon i det daglege arbeidet i barnehagen på vegen for å verkeleggjere visjonen.

Våre metodar for å jobbe i tråd med verdiane:

Verdiane er kulturberarane i FUS. Verdiane fortel kva vi står for, kva vi trur på og kva som er viktig for oss. Dei er ei kjelde til motivasjon og inspirasjon i det daglege arbeidet i barnehagen på vegen for å verkeleggjere visjonen.

Dei tilsette i Tyse FUS barnehage skal kjenneteiknast som glødande, skapande og tilstedeværande vaksne. Dei skal ha eit glødande engasjement som er med på å skapa gode omsorgs – og læringssituasjonar og dei er tilstedeværande i samhandling og samspel med barn. Verdiane seier noko om kven me er og kva me ynskjer å gje vidare og dei er ein vegvisar for våre handlingar, våre vurderingar og dei haldningane me har.

Barna tilbringar mykje tid i barnehagen, og føresette gjev oss ansvar for det kjæraste dei har. Det betyr at personalet i barnehagen skal gje barna gode interaksjonar. Dei skal oppleve omsorg, glede, trygghet og utvikling kvar dag. I vår barnehagen skal me fremje både fysisk, motorisk, emosjonell, kognitiv og sosial utvikling som bidrar til å stimulera heile mennesket.

HOVUDMÅL

- FUS barn har eit positivt sjølvbilete
- FUS barn er trygge, utforskande, trivst i leik og har venekompetanse
- FUS barn gler seg til «resten av livet» og veit at dei har høve til å påverka og at innspela deira tel.
- FUS barn har det kjekt i barnehagen.

Våre metodar for å jobba mot måla:

- Personalet deltek på kompetanseutvikling gjennom FUS skulen t.d. egenledelse og TIK/CLASS
- Personalet følgjer Heksedirektoratet sin anbefalingar
- Personalet følgjer FUS sin standar for kvalitet
- Rettleiingskurs for nyutdanna barnehagelærarar
- FUS sin leiarkrav

I FUS barnehagane har me eit felles slagord, «Barnet først». Det inneber at alt me gjer skal vera til barnet sitt beste. «Barnet først» er òg namnet på kompetansesatsinga vår, der målet er eit likeverdig barnehagetilbod av høg kvalitet i alle våre barnehagar.

I denne årsplanen er kapitla bygd opp slik: Fyrst ei beskriving av kva rammeplanen seier, så ei beskriving av korleis me vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

Tyse FUS barnehage starta opp i 2015. Me har fire avdelingar med plass til 76 barn, to småbarnsavdelinga og to aldersblanda avdelingar. Me har valt å organisera barnehagen som ein avdelingsbarnehage. Barn og personale høyrer til sine faste avdelingar. Samstundes ser me på barnehagen som ein heilskap, der me legg vekt på å samarbeida mellom avdelingane og ha opne dører. Barna skal bli trygge i heile barnehagen og verta godt kjent med alle tilsett og dei andre barna, men dei utviklar ein tryggare tilknytning til «sine vaksne» på sin avdeling.

Me har eit nært samarbeid med Prestagardskogen FUS barnehage.

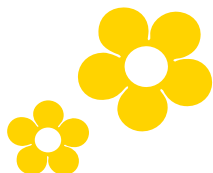
Tyse FUS barnehage er plassert i Tysemarkjo 47.

Leiing og organisering

Styret sin leiar: Eli Sævareid

- Dagleg leiar: Anne Kristin Aaseth
anne.aaseth@bhg.no telefon 41681108
- Nestleiar: Aud Lillian Brandsdal
aud.brandsdal@bhg.no telefon 48608162
- Samarbeidsutvalets leiar: Jannicke Larsen
jannickejannicke@hotmail.com

Samarbeidsutvalet skal vera eit rådgjevande, kontaktskapande og samordnande organ. Samarbeidsutvalet er forankra i barnehagelova § 4. Samarbeidsutvalet er samansett av føresette og tilsette i barnehagen, slik at kvar gruppe er likt representert. Utvalet avgjer sjølv kor ofte dei skal ha møte, og dei skal blant anna handsama innspel frå foreldregruppa. Tilbakemeldingar frå samarbeidsutvalet vert tatt med i vidare arbeid og planlegging internt i barnehagen. Samarbeidsutvalet skal godkjenna barnehagen sin årsplan.

Friluftsliv Kunnskap og utvikling gjennom opplevingar

Tyse FUS barnehagen er ein **FRILUFTSBARNEHAGE**. Leik og læring i naturen er svært viktig for oss. Me nyttar naturen og nærmiljøet aktivt og legg til rette for læring gjennom friluftsliv. Naturen er ein spanande leik- og læringsarena og me ynskjer å gje barna kunnskap, erfaringar, ferdigheiter og opplevingar ute i naturen.

Me nyttar leik og aktivitetar i naturen for å nå fleire av dei måla, verdiane og visjonen som danner utgangspunktet for vår pedagogiske verksemd. Forsking viser at det å driva friluftsliv i barnehagen gjev auka trivsel, betre sosialt miljø med færre konflikthar mellom barna, samt ei styrking av fysisk og psykisk helse (Foreldreutvalet for barnehagar). For barna er leiken ein naturleg inngangsport til friluftsliv. Klatre i tre, leike gøymsle, sjå på småkryp, leike med pinnar, kaste steinar og kongler i bekken, samle på steinar, byggje hytter, skape rom, plukke blåbær, grave, rote og utforske omgjevnadane. Sanseerfaringar, risikoleik, forvitenskap, og stadig nye oppdagingar står sentralt.

Me meiner at friluftsliv har ein eigenverdi, og er ein del av den *gode barndomen*. I barnehagen har friluftsliv ein verdi for barna i form av opplevingar, meistring, inntrykk og utforsking. Til og med det strevsame med å vera på tur har ein verdi i seg sjølv. Det har ei tyding og kan kjennast verdifullt for barnet her og no, men er og ei erfaring å ta med seg vidare. Ein kan og sei at turen i seg sjølv er målet, med alt den inneber.

Samstundes ser me i barnehagen på naturen som ein læringsarena der ein kan få eit pedagogisk utbytte av friluftsliv, og det å vera ute i naturen. Barn lærer gjennom opplevingar og erfaringar saman med andre. Eit godt læringsmiljø der me tek utgangspunkt i barna sine interesser og eigen ståstad, er inspirerande og motiverande. Barna vert stimulert til å vera nyfikkne, fleksible og lærer om samhald og fellesskap Dei får ny kunnskap, får kjenna på spenning og blir motivert til å vera ute i all slags vær. Det å vera ute i naturen kan gje barna sterke og gode minne for resten av livet.

Korleis arbeider me med friluftsliv og opplevingsbasert læring:

Dei tilsette i barnehagen er viktige rollemodellar for barna. Me støttar barna i deira utforsking, viser dei vegen inn i naturen og deler den gleden ein kan få ved å vera ute saman. Personalet legg til rette for gode opplevingar ute i naturen, me er spontane og me grip dagen saman med borna. Me er til stades, medopplevande og interesserte, noko som er med på å sikra barna sin rett til medverknad, både gjennom planar, og det som skjer her og no. På den måten kan både barna og dei tilsette vera med på å påverka kvardagen og utforska naturen saman.

I Tyse FUS barnehage er me ute i alle slags vær, barna skal få bli kjent med alle årstidene, og korleis naturen kjennest på kroppen. Me følgjer skiftingane i naturen og har fokus på kva som skjer i dei ulike årstidene. Det å verta kjent med seg sjølv, fysisk og psykisk i møte med naturen, er svært verdifullt. Ute i skogen får barna eit mangfald av mogelegheiter til å vera fysisk aktive i leiken. Dette er grunnleggjande for glede ved fysisk aktivitet seinare i livet, og styrkjer barna sin motoriske utvikling her og no. Sampelet mellom barna endrar seg når dei er ute i naturen. Det å vera ute er difor viktig for deira sosiale utvikling.

I Tyse FUS barnehage kan me gje barna tilbod om:

Turarar med kanoar i Ådlandsvatnet. Fine stunder på leirplassen, der me har trelavvo med benker og ovn, inne i Ådlandsskogen. Me har ein minibuss som gir oss mogelegheit til å ta lengre turar, samstundes som me har eit fantastisk turområde like utanfor barnehagen.

Når me er ute på tur kan me oppleva å:

- Krypa inn i ei mørk hule
- Klatra på ein bratt vegg
- Luska inn i ein mørk trollskog, og liggja på rygg i den grøne mosen medan me ser på skyene som dreg forbi
- Fanga krabbar og andre smådyr i fjøra
- Dra på kanotur i ausande regn
- Helsa på eit nyfødte lam
- Sjå ei stor ørn som svever over oss på fjellet
- Studera ei yrande maurtue eller ein hoppande frosk

Barn har ulike behov og føresetnader, og me legg til rette for at alle skal ha glede av å vera ute i skogen,

ved sjøen eller på fjellet, til alle årstider. Alle barna i barnehagen er ofte ute på tur, også dei yngste. Me har faste turgrupper, faste tur dagar og er elles mykje ute. For dei yngste barna startar me med turar i nærleiken av barnehagen, etterkvart som beina veks til, vert turane og utfordringane større. Me nyttar område i nærleiken av barnehagen t.d. Reveskogen, Heksehagen, Sølekjøkkenet og skogen ved golfbanen. Ministien i Prestegardskogen er og ein flott tumle plass for dei yngste barna. Når barna blir eldre, blir turane lengre, og me finn nye turmål.

Dei eldste barna får:

- Turar utanfor Stord, t.d. Vikingbyen på Karmøy, tur til Huglo, Bømlø eller Sveio
- Tur til Kvelve, Utslett fjellet, Steinhjeshedlo og andre fjellområde
- Alle skal få prøva å klatra i klatresele på berg/fjell
- Alle skal få fleire turar med kano, inkludert den store kanoveka der alle 4-6 åringane er med.
- Tur til sjøen og vatn/elv for å fiske med ulikt fiskeutstyr

Gjennom friluftsliv skal alle barn i barnehagen få moglegheit til å:

- Oppleva naturen, og undring over mangfaldet gjennom dei fire årstidene
- Få tverrfagleg god læring gjennom vårt arbeid med dei ulike fagområda
- Erfare med eigen kropp og kjenna meistring. Barna skal oppleva å lukkast på eigne premiss
- Oppleva gleder ved å ferdast i naturen. Dei skal få tid og rom til den frie leiken.
- Få grunnleggjande innsikt i naturen, berekraftig utvikling og samspel med naturen. Dei skal få erfaring med, og kunnskap om, dyr og vekster, deira gjensidige avhengigheit og kjennskap til matproduksjon
- Læra nye omgrep, og få ei begynnande forståing for ulike fenomen i naturen
- Laga og eta mat ute, ved grillhytta, i lavvoen, eller andre stader. Fokus er eit sunt, godt og variert kosthald
- Erfare medverknad, demokrati, likestilling, samhald og fellesskap. Alle barna skal få dei same utfordringane og opplevingane uavhengig av kjønn og bakgrunn

Inkludering

Det å vera ein inkluderande barnehagen er eit stort og viktig arbeid for oss i Tyse Fus barnehage. Dette har vore eit viktig prosjekt hos oss dei siste åra, og noko me har tileigna oss kunnskap om og som me vidareutviklar. Dette arbeidet var ein del av eit nasjonalt/kommunalt satsingsområde, der Pål Roland frå Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning, ved universitetet i Stavanger er ein viktig bidragsytar.

Systematisk arbeid med førebyggja mobbing har vore eit krav i Rammeplan for barnehagen. Regjeringa har løfta dette kravet opp i Barnehagelova.

Me skal ha nulltoleranse for mobbing, plaging og utestenging i leiken. Me arbeider for at forholda mellom barn og vaksne er prega av entusiasme, varme, psykisk og fysisk nærleik, smil, latter, trøyst og eit fang å sitja på. Me byggjer på FUS sine verdier og viser barna respekt både gjennom språk og augekontakt. Dei vaksne er sensitive i høve til å fange opp, og tolke, barna sine uttrykk og signal. Me har tilgjengeleg eit stort og variert utval av aktivitetar, stimuli og utfordringar, som jamleg vert vurdert av personalet i høve til kva som er rett og viktig for barn si læring og utvikling.

Arbeidet med ein inkluderande barnehagen vil også ha ein nær og viktig samanheng med FUS sin visjon *«alle skal ha venekompetanse og ha gode vener i barnehagen»*

Me arbeider målretta mot at alle skal utvikle venekompetanse og ha gode vener i barnehagen. Me skal vera med på å gje barna «den gode barndommen» Det å forholde seg til andre er kanskje det viktigaste barna lærer i barndommen og i barnehagen. Satsing på å auka, og vidareutvikla, personalet sin kompetanse i egenledelse i leik og læring, er en del av barnehagens kompetanseutvikling på å ha trygge og profesjonelle vaksne, som veit korleis dei kan støtta barn sin venekompetanse. I dette arbeidet vil også TIK og CLASS vera ein viktig arbeidsreiskap.

Ingen barn skal mobbe eller bli mobba i barnehagen. Barn si oppleving av seg sjølv og sin eigenverdi utviklar seg i samspel med omgivingane. Mobbing er alvorleg fordi det har store personlege konsekvensar.

Barn som vert utsett for mobbing blir fråtatt livsmot og verdigheit. Forsking viser at både barn som mobbar og barn som opplever mobbing har ein høgare risiko for å utvikle psykiske vanskar seinare. Når barnehagen vert klar over at nokon blir utsett for mobbeåtferd må me handle raskt, og ta grep som er nødvendige for at eventuell mobbeåtferd skal opphøyra.

I det nye lovforslaget til departementet kjem det no ei **aktivitetsplikt** som krev handling frå barnehagen dersom barn kjenner seg utrygge. Alle dei vaksne i barnehagen har ansvar for å observere og melde frå. Barnehagen skal setje i verk tiltak, og ha planar for korleis dei handsamar slike saker. Dette er ein del av vårt HMS arbeid, der me har eigen handlingsplanar. Samarbeid med foreldre/føresette står sentralt i det miljøførebyggjande arbeidet i barnehagen. Aktiv medverknad og godt samarbeid med føresette er avgjerande dersom mobbing oppstår.

Korleis arbeider me med dette;

- Styrkjer dei tilsette sin kompetanse om mobbing
- Systematisk observasjon for å kartleggje relasjonar og venskap mellom barna
- Arbeider med barna sine samspelsferingar. Legg til rette for at alle barn har vener (leikegrupper)
- Har venskap som tema i barnegruppene, og tar dette opp med barna kontinuerleg
- Brukar barnebøker og leikeaktivitetar der me har fokus på det å vera vener
- Me brukar «Steg for steg»
- Arbeider bevisst og systematisk med konfliktløysing. Det er lov å vera ueinig
- Brukar handlingsplan for uakseptabel åtferd som verktøy
- Har mobbing som tema på foreldremøte, og inviterer føresette til medverknad
- Involverer føresette til begge partar dersom

mobbeåtferd er observert

- Oppmodar føresette til å kome til oss i barnehagen og fortelje dersom barnet/barna fortel om mobbing eller utestenging i barnehagen

Kulturstien

Kulturstien er ei turløype rundt i Prestagardskogen med postar der barna møter ulike opplevingar i form av sagn, forteljingar, dramatiseringar, songar, gamle lokale leikar, figurar gøymt i skogen, stader der me studerer naturen, ein skatt og liknande. Både barn og vaksne er med og utviklar Kulturstien. Kulturstien er utvikla i samarbeid med Høgskulen på Vestlandet (Høgskulen Stord/Haugesund). Hovudmålet med Kulturstien er at barna skal bli kjent med både gamal og ny kultur, spesielt knytt til nærmiljøet vårt og me ynskjer at kulturen frå Stord skal bli ein del av bana sin identitet.

Fleire av postane består difor av lokale leikar, songar og opphavssegn som forklarar ulike ting me møter i løypa. Me brukar kjente segn frå Stord og diktar opp nye. Døme på dette er den gamle steingarden i

Prestagardskogen. Ei segn som fortel kvifor det er hol i steingarden. Det er oksen Fjodor som laga det for mange år sidan då han skulle hjelpa kua Josefine som stod på den andre sida.

Kulturstien er i stadig utvikling og nye postar kjem til innimellom. Postane i løypa vert tilpassa alder og etter kvart som barna bli eldre går me til ostar som ligg lenger vekke. Frå å høyra forteljingar fortalt, går barna etter kvart over til å dramatisera sjølve og i saman med oss vaksne.

Me syns at den munnlege forteljartradisjonen er viktig å ta vare på og syns løypa er ein fin moglegheit til å la barna ta del i dette. Når me er på tr treng me ikkje førebu noko, eller ha noko med oss til kulturstien. Postane ligg der og det er difor lett å vera spontan og gå til neste post.

Det som bana opplever på si vandring i løypa er spenning. Dei har ei forventning om at på den staden skal me fortelja eller visa noko spanande. Dette er magi for barna. Ein veit aldri kva for nye postar som kan dukka opp og det er fasinerande å tenkja på kva som har vore der i «gamle dagar» Det kan vera med på å setja i gang tankane, fantasien kan bløme og det er med på å gjera kvardagen god.

Dette barnehageåret ynskjer me i Tyse Fus barnehage å løfta fram Kulturstien og bli endå betre kjent med kulturløpa og utvikla den vidare.

Barnehagen sine tradisjonar

- Haustsuppe/hausttakkefest
- Karimesse
- Lucia feiring der føresette blir invitert
- Kyrkjevandring
- Solsnu og nissefest for barna og personalet
- Lysfest i januar
- Samefolkets dag og internasjonal veke
- Alternativ karneval med temafest
- Påskefrukost
- FUS dagen
- 17.feiring
- Ryddeveka i mai
- Sommartur for 5 åringane
- Sommaravslutning med markering av barna som skal byrja på skulen

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Verdigrunnlaget til barnehagen skal formidlast, praktiserast og opplevast i alle delar av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Barndommen har ein eigenverdi, og barnehagen skal ha ei heilskapleg tilnærming til barna si utvikling. Samfunnsmandatet til barnehagen er, i samarbeid og forståing med heimen, å vareta barna sitt behov for omsorg og leik og fremje læring og danning som grunnlag for ei allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtast som individ, og barnehagen skal ha respekt for opplevingsverda til barnet. Barns liv blir påverka av omgivnadane, men barn påverkar òg sitt eige liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Demokrati

«Barnehagen skal fremje demokrati og vere eit inkluderande fellesskap der alle får høve til å ytre seg, bli høyrde og delta. Gjennom å delta i barnehagefellesskapet skal barna få sjansen til å utvikle forståing for samfunnet og den verda dei er ein del av.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Me arbeider med demokrati gjennom:

- Verda og Noreg er stadig i endring. Barna i barnehagen skal få moglegheit til å utvikle forståing for samfunnet og den verda me alle er ein del av. Barnehagen skal vera ein plass som skal fremje demokrati og eit fellesskap der me har respekt for kvarandre.
- For å få til dette er det viktig at me vaksne ser, anerkjenner, lyttar, observerer og er aktive deltakarar saman med barna. Ved å setje ord på barna sine kjensler og gje dei ulike val, får barna vera med å medverke i eigen barnehagekvardag. Me skal leggje til rette for medverknad som er tilpassa alder, erfaringar, individuelle føresetnadar og behov.

Fleksible vaksne som kan endre på planar utifrå barna sine interesser, ynskjer og meiningar er ein annan faktor som er med på å fremje demokrati.

Mangfald og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremje respekt for menneskeverdet ved å synleggjere, verdsetje og fremje mangfald og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler at dei blir sett og anerkjende for den dei er, og synleggjere den enkelte sin plass og verd i fellesskapet. Barnehagen skal leggje til rette for kulturmøte, gi rom for barna si eiga kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og meistring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9)

Våre metodar for å fremje mangfald og gjensidig respekt:

I Sandven FUS barnehage møter me barn og vaksne med ulike erfaringar og bakgrunnar. Me er stolte av mangfaldet, og ynskjer å synleggjera dei ulike språka, nasjonalitetane og kulturane som er representerte i barnehagen. I tillegg til å markera FN-dagen kvar oktober er dette noko me skal arbeide med heile året gjennom I vår barnehage er me medvitne på at alle menneske er forskjellige og at forskjellar er positivt. Barnehagen legg til rette for ulike religionar og alle skal bli møtt med respekt hos personalet. Me ser på mangfald som ein resurs der barn vert anerkjent for den dei, er og ikkje for det dei gjer.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremje likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motverke alle former for diskriminering og fremje nestekjærleik.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10)

Våre metodar for å fremje likestilling og likeverd:

Likestilling og likeverd skal liggja til grunn for all læring og pedagogisk verksemd i barnehagen. Dei vaksne i barnehage viser respekt og gode haldningar til alle, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk,

etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Me oppmuntrar barna til å delta på alle slags aktivitetar, samstundes som me skal respektera at barn har ulike preferansar når det kjem til leik og aktivitet.

Likestilling i barnehagen handlar ikkje om at alle skal vera like, men at alle skal ha like mogelegheiter. Like mogelegheiter til å delta i alle aktivitetane i barnehagen, og like mogelegheiter til læring gjennom leik. Dette gjeld også våre haldningar til gutar og jenter, og deira mogelegheit til å delta i alle aktivitetar. Det er difor viktig at me som vaksne er bevisst vår rolle og at me *reflektere over eigne haldningar for best mogleg kunne formidle og fremje likeverd og likestilling* (Rammeplan for barnehagen 2017, s.10). Etske problemstillingar i forhold til våre haldningar og handlingar blir jamleg diskutert, og løfta frem, i personalmøte og på kurs.

Berekraftig utvikling

«Barna skal lære å ta vare på seg sjølve, kvarandre og naturen. Berekraftig utvikling omfattar natur, økonomi og sosiale forhold og er ein føresetnad for å ta vare på livet på jorda slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at handlingar i dag har konsekvensar for framtida.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metodar for å fremje berekraftig utvikling:

Vårt arbeid med berekraftig utvikling har som mål og gje barna kunnskap og skapa haldingar, slik at dei er ruta til å ta vare på naturen, kvarandre og seg sjølv. I dette arbeidet legg me vekt på å sjå berekraftig utvikling med utgangspunkt i fire dimensjonar.

Økonomisk **berekraft** omhandlar det å om å gje barna kunnskap og korleis me forvaltar våre økonomiske verdier, kanskje me kan reparere før me kjøper nytt. Det omhandlar og at me er bevisst på vår rolle om å vere sosialt utjamnande, slik at alle barn har like mogelegheiter for å delta.

Sosial og kulturell berekraft har som grunnlag at barnehagen skal vera eit inkluderande fellesskap. Me gir barna kunnskap og erfaringar med ulike trusretningar, kultur og tradisjonar og at dei opplever at me praktiserer likestilling og likeverd mellom kjønn, legning og etniske grupper.

Politisk berekraft omhandlar at barna skal få erfaringar med at deira stemme har tyding og at dei er ein del av fellesskapet. Dei skal få ta del i demokratiske prosessar, der alle har rett til å bli høyrte og har moglegheit for å påverke (rett til medverknad)

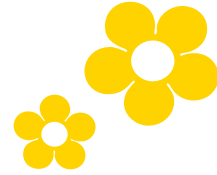
Økologisk berekraft omhandlar det å ta vare på naturen og mangfaldet av artar og naturtypar. Gjennom opplevingsbasert læring vil barna få kunnskap og erfare at menneske og naturen er til gjensidig nytte. Gjennom erfaringar skal barn og få kunnskap og haldningar til naturen sitt kretsløp og produksjon av mat (Bergan og Bjørndal, 2019.s.27).

Me er opptatt av å gje barna gode haldningar og kunnskap gjennom:

- Me vaksne bevisstgjer barna på korleis me saman kan påverke miljøet gjennom å sortere søppel. Kvar avdeling sorterer det dagleg søppelet under forskjellige kategoriar
- Barna får vera med på den kommunale avfallsstasjonen for å sortere søppel me ikkje kan kaste i hushaldsavfall
- Læra å ikkje kasta mat
- Ha fokus på gjenbruk, og at me vaksne er gode rollemodellar for å ta vare på leiker, bøker og utstyr
- Me organiserer gjenbruksveke der føresette kan bytte klede
- Barna får læra gjennom erfaringar i naturen. Kunnskap om dyr og vekstar og deira gjensidige avhengigheit og betydninga for matproduksjon
- Barna får ei begynnande innføring i samanhengen mellom menneske, naturen og berekraftig utvikling
- Barna får kjennskap til kva naturen kan gje oss til å eta og laga.
- Me samlar naturmateriale til aktivitetar og matlaging
- Me er med på å halda miljøet reint og ryddig rundt oss ved å plukka søppel når me er ute på tur
- Me gir lite informasjon og dokumenter i papirform, men nyttar MyKid og e-post

Dei eldste barna i barnehagen får i oppgåve å vera MILJØAGENTAR. Miljøagentane er barna sin miljøvernorganisasjon. Dei jobbar for å gje barna trua på seg sjølv, framtida og at det nyttar å gjera noko. Heile barnehagen er årleg med i ein ryddeaksjon, der me ryddar i og rundt barnehagen.

Livsmeistring og helse

«Barnehagen skal bidra til at barna trivst og opplever livsglede, meistring og ei kjensle av eigenverdi, og han skal førebyggje krenkingar og mobbing. Barna skal få støtte til å meistre motgang, handtere utfordringar og bli kjende med eigne og andre sine kjensler. Barnehagen skal vere ein arena for dagleg fysisk aktivitet og skal stimulere rørslegleda og den motoriske utviklinga til barna. Måltid og matlaging i barnehagen skal gi barna eit grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevanar.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metodar for å fremje livsmeistring og helse:

Barnehagen skal vera ein trygg og utfordrande stad der barna kan få prøva ut ulike sider ved samspel, fellesskap og venskap. Dei skal få støtte i å meistre motgang, handtere utfordringar og bli kjend med eigne og andre sine grenser. Dei skal få moglegheit til ro, kvile og avslapping i kvardagen.

Dei vaksne skal «framsnakke» alle barn. Gjennom aktiv deltaking og å vera tilstades i leik og kvardagsaktivitetar, skal det gje rettleiing og støtte dei som treng det for å meistre livet.

Me nyttar observasjon som grunnlag for å få eit heilskapleg bilde av barna og deira utvikling, i nært samarbeid med foreldre/føresette.

Me kan og sjå dette i samanheng med vårt fokus på FRILUFTSLIV, der me legg grunnlag for at barna har lyst å vera ute i naturen, og får oppleva gleda av dette. Alle barn skal vera ute i løpet av dagen og oppleva naturen, friluftsliv, samt vera med på tur i skogen. Barn som er ute i skogen er naturleg fysisk aktive i leiken. Ved at barna er ute i naturen vert den fysiske og psykiske helsa stimulert. Opplevinga av natur gjev også ei veksling mellom inntrykk, ro og kvile

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Innhaldet i barnehagen skal vere allsidig, variert og tilpassa enkeltbarnet og barnegruppa. I barnehagen skal barna få leike og utfalde skaparglede, undring og utforskartrong. Ein skal sjå arbeidet med omsorg, danning, leik og læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk i samanheng og samla bidra til den allsidige utviklinga til barna. »

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er eit heilskapleg system for å styrke dei tilsette sin kunnskap og handlingskompetanse. Det inneheld tre ulike hovudområde som saman bidreg til å styrke barn si allsidige utvikling: sosioemosjonell støtte og rettleiing, organisering og leiing, samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og rettleiing:

Sosioemosjonell støtte og rettleiing handlar om korleis dei tilsette klarar å skape ein barnehagekvardag som hjelper barn å utvikle gode relasjonar med andre, oppleve glede ved å lære noko nytt, oppleve tryggleik og tilknytning og ha ei oppleving av sjølvstende.

Positivt klima: I eit positivt klima smiler og ler dei tilsette saman med barna. Me ser mange bevis på at dei har ein god relasjon til barna, og dei viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemma. Dei er der barna er, i barna si høgde og med kroppen vendt mot dei.

Negativt klima: Det er fråvær av at dei tilsette straffar, hånar, kjeftar og ertar barna.

Sensitive voksne – trygge barn: Å vere sensitiv handlar om å vere merksam og respondere på dei enkelte barn sine teikn på at dei har behov for støtte. Dei tilsette kjenner barna godt. Dei merkar dersom barna er urolege, redde, uoppmerksame, uinteressert, og dei tilpassar åtferda si for å respondere på det dei ser.

Barns perspektiv og medverknad: Dei tilsette følgjer barna sine initiativ og idéar, viser fleksibilitet og ivaretek barna sitt perspektiv. Dei let barna uttrykke

seg og etterspør barna sine idéar, gjev barna ansvar og oppmuntring til å klare seg sjølv.

Emosjonskompetanse hos barn og tilsette: Emosjonskompetanse handlar om å identifisere og forstå eigne kjensler og handtere frustrasjon. Det handlar om å hindre at stress og uro overveldar evna til å tenkje klart, og å ha kontroll over korleis og når ein uttrykker kjensler.

Emosjonsretteiing: I emosjonsretteiing er dei tilsette medvitne barnet sine kjensler, er tilstade, opprettar kontakt med barnet, viser forståing og aksept for barnet sine kjensler. Dei går inn i kjensla til barnet, og set namn på kjensla. Viss naudsynt, hjelper og støttar dei barnet i problemløysinga.

Organisering og leiing

Organisering og leiing handlar om korleis tilsette skapar ein barnehagekvardag som hjelper barn å

utvikle god sjølvregulering, halde fokus og vise interesse for leik og lærings situasjonar. Dei tilsette etablerer og opprettheld rutinar og struktur for å skape føreseielegheit og tryggleik, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremjande aktivitetar.

Gruppeleiing og retteiing: Dei tilsette er proaktive og har klare forventningar til åtfærd. Dei gir merksemd til ønska åtfærd og gir trygge og føreseielege rammer.

Tilrettelegging for leik, læring og overganger:

Avdelinga har klare rutinar og dei tilsette sikrar flytande overganger. Barna kjenner til reglar, og barnehagekvardagen er prega av lite venting. Innhald og aktivitetar er godt førebudde.

Variasjon: Det er varierte og interessante material i barna si høgde. Dei tilsette tek perspektivet til barn og legg til rette for barn si deltaking i aktivitetar.

Læringsstøtte

Læringsstøtte handlar om at dei tilsette gjev støtte til barna si læring. Det teoretiske grunnlaget kjem hovudsakleg frå forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der er skilnaden mellom det å berre lære fakta og det å lære korleis fakta heng saman, er organisert og avhengig av kvarandre og lagt vekt på. Barn si kognitive og språklege utvikling er avhengig av høva dei får til å nytte eksisterande dugleikar, og om dei tilsette støttar utviklinga etter kvart som desse vert meir komplekse. Læring skjer når barnet er i samspel, er aktivt og opplever meining og engasjement. Rein instruksjon høver seg ikkje for barn i barnehagealder. Dei har behov for å delta, medverke og oppleve meining for at læring skal kunne skje.

Omgrepsutvikling, forståing og dybdelæring: Dei tilsette nyttar læringsfremjande diskusjonar og aktivitetar saman med barna. Læring handlar ikkje berre om å tileigne seg kunnskap, men også om å nytte denne kunnskapen i nye situasjonar. Dei tilsette legg mest vekt på å auke barna si forståing, snarare enn berre å gjennomføre læringsaktiviteten. Dei tilsette relaterer nye omgrep til situasjonar, hendingar eller objekt som barna er kjende med. Gjenkjenning fremjar læring. Dei tilsette etterspør barn si tenking og problemløysing.

Tilbakemeldingar: Barn treng tilbakemeldingar på eiga læring for å få mest mogleg ut av ein situasjon/aktivitet. Når barna er i leik og held på med aktivitetar, kan dei tilsette gje hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og kome med innspel for at barna skal halde fram med ei oppgåve lenger, og dermed oppnå auka læring og meistring. Målet er tilbakemeldingssirklar, det vil sei gjentakande spørsmål – svar – sekvensar, slik at barnet får ei djupare forståing av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtalar saman med barna, og fram – og tilbakevekslingar mellom barnet og den tilsette. Dei tilsette snakkar med barna, ikkje til barna. Dei stiller mange opne spørsmål, der det krev meir enn eitt eller to ord til svar, dei repeterer og vidareutviklar barna sine utsegn, set ord på det dei sjølv gjer og det barna gjer. Dei har eit variert språk, forklarar ord og knytter ord til hendingar/erfaringar her og no. Dei tilsette har ein klar intensjon om å fremje barn sitt språk i samtalar mellom barna og mellom barn og tilsette.

Eigenleing i leik og læring: Dei tilsette støttar barna i si utvikling av eigenleingsfunksjonane; planlegging, organisering, arbeidsminne, fleksibilitet, sjølvregulering, sjølvmonitorering og igangsetting. Dei tilsette legg til rette for eit variert og rikt leikemiljø og deltek i barna sin leik.

I vårt arbeid med TIK og CLASS for dei yngste barna i barnehagen tar me utgangspunkt i May Britt Drugli sitt arbeid Trygg før 3 : <https://tf3.no/>

BARNET FØRST!

Slik arbeider me med Barnet først:

Slik arbeider vi med Barnet først:

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens eigenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehagen, får ein god barndom prega av trivsel, venskap, og leik, er fundamentalt. Barnehagen er også ei førebuing til aktiv deltaking i samfunnet og bidreg til å leggje grunnlaget for eit godt liv (Rammeplan for barnehagen 2017, s.8). Dette er ein viktig del av verdigrunnlaget i barnehagen, og noko me arbeider med gjennom omgrepa omsorg, leik, læring og danning.

Gjennom våre satsingsområde har me også fokus på omgrepa som blir omtala i rammeplanen sitt formål og innhald. Dette er omgrep som er noko av fundamentet for vårt arbeid i barnehagen.

Korleis me lukkast med å omsetje desse omgrepa i handling er avhengige av vår relasjonskompetanse. Vår relasjonskompetanse er grunnmuren for å kunne gje *omsorg*, men også for at barn skal *læra* gjennom sin *leik* og for at me skal kunne fremje *danning* i barnehagen. Omgrepa er difor ein del av ein heilskapleg prosess.

Samfunnsmandatet til barnehagen er, i samarbeid og forståing med heimen å vareta barn sitt behov for omsorg og leik, og fremje læring og danning som grunnlag for ei allsidig utvikling (§ 1 Formål Barnehagelova 2017)

Omsorg

Omsorg omhandlar det å kunne bry seg om, og ta vare på eit anna menneske. Omsorg har fleire perspektiv; fysisk, psykisk og etisk. Omsorg er ein sosial relasjon og om å ha forståing for den som har behov for omsorg (L. Askland 2006).

Omsorg kan sjåast i samheng med vår evne til å skapa tryggleik, og barn sin tryggleik er grunnlaget for vidare utvikling og læring. Det handlar også om vår evne til å visa genuin interesse for barna og deira behov, og respektere, anerkjenne og stadfeste gjennom kommunikasjon og samspel (A. Schjeldrup 2015).

Samspelet mellom vaksne og barn, og i barnegruppa, gjev barn grunnleggjande erfaringar om seg sjølv i forhold til andre menneske. Omsorg er ein viktig del av det uformelle samspelet i barnehagen og gjennom ulike kvardagssituasjonar kan me vere med på å skapa *gode møte* der barna opplever at dei blir sett og høyrte. Vår relasjonskompetanse, og måten me er til stades på, har stor betydning for korleis me er i dette samspelet.

Ein føresetnad for læring er god omsorg. Difor er også all planlagt læring omsorg. Barnet si sjølvkjensle og meistring er nært knytt til at barnet skal oppleva ein god barndom. Difor er omsorg ein viktig del av det pedagogiske tilbudet barna får i barnehagen. *Omsorg er ein føresetnad for at barna skal vera*

trygge og trivast, og for at dei skal utvikle empati og nestekjærleik. Barnehagen skal gi barna høve til å utvikle tillit til seg sjølve og andre. I barnehagen skal barna oppleve at dei blir sett, forstått og respekterte og få den hjelpa og støtta dei har behov for. Barnehagane skal aktivt leggje til rette for omsorgsfulle relasjonar mellom barna og personalet, og mellom barna sjølve, som grunnlag for trivsel, glede og meistring. Personalet skal arbeide for eit miljø som ikkje berre gjer barna til mottakarar av omsorg, men som og verdset omsorgshandlingane til barna (Rammeplan for barnehagen 2017, s.19).

Korleis arbeider me med omsorg:

- Me utviklar vår relasjonskompetanse gjennom kurs (t.d. TIK og CLASS)
- Me nyttar tid på personalmøte og avdelingsmøte til å reflektera over korleis me omset vår kunnskap til handling
- Me møter barna på ein hyggeleg måte
- Me er fysisk og mentalt tilstades i kvardagen for barna, når har behov for eit smil, ein klem, eit fang å sitja på, en hand å halde i, nokon å dela ei oppleving med, nokon å le saman med, hjelp, trøyst, tryggleik, empati, forståing, støtte og oppmuntring
- Me anerkjenner barn sine kjensler, og hjelper dei til å skilje og setja ord på ulike kjensler
- Me rettleiar barna i konfliktsituasjonar og hjelper dei med å finna gode løysingar
- Me gjev barna ros når dei gjer noko positivt og viser omsorg til andre barn

Leik

Leiken skal ha ein stor plass i barnehagen vår, noko som kjem til uttrykk i både barnehagelova og rammeplanen. Leiken er difor ein viktig del av vårt samfunnsmandat. Det å leggja til rette for, og skapa gode vilkår for ein allsidig leik, er ei viktig oppgåve for oss i barnehagen.

Leiken har ein eigenverdi og barn har ein ibuande trong til å leika. Leiken er frivillig og indremotivert og ein stor del av barn sin kvardag og *veremåte*. Leiken er ein svært viktig *læringsarena* for barna. Leiken er med på å stimulera ulike sider ved barn si utvikling, både sosialt, språkleg og motorisk. Leiken er også med på å utvikla kreativitet og fantasi og vår evne til å løysa problem. Gjennom leik og utprøving

lærer barna mykje om korleis verda fungerer, og dei lærer å forholde seg til andre menneske. Når barn leikar med andre, vil dei få erfaringar med å forhandle, finna løysingar på konflikhtar og lytta til kvarandre. På den måten kan dei skapa venskap, noko som er viktig for at barna skal trivast i barnehagen. Leiken er alltid i utvikling, endrar seg gjennom barn si utvikling, og kan ha ulike uttrykk som t.d. imitasjonsleik, «på liksom», øvelsesleik, rolleleik, konstruksjonsleik, boltreleik og regelleik.

Korleis arbeider me med leik:

- Me utviklar vår kompetanse m.a. gjennom fokus på egenledelse i leik (rolleleken)
- Me observerer barna sin leik og kva dei er opptatt av, og leggje til rette for deira initiativ (barn sin rett til medverknad)
- Me rettleiar barna i leik der det blir konflikhtar og uheldige samspelsmønster
- Me hjelper barn som strever med å komme inn i leiken
- Me legg til rette for ulike former for leik som er tilpassa barn sin alder og utvikling
- Me gir nye impulsar til leiken gjennom opplevingar
- Me organiserer barna i leikegrupper der dei kan leika uforstyrra i små grupper
- Me er medvitne på våre eiga rolle i leiken, og kan delta i leiken på barn sine premisser
- Me organiserer rom, tid og leikemateriale jamleg
- Me bruker uterom og friluftsliv aktivt for å stimulere og bidra til ein god leik

Læring

Læring er ein kontinuerleg prosess og i *barnehagen skal barn oppleve eit stimulerande miljø som støtter opp om lysta til å leike, utforske, lære og meistre* (Rammeplan for barnehagen, s.22).

Læring kan sjåast på som varig endring av haldningar, ferdigheiter og kunnskap, og byggjer på erfaringar. Endringane kjem til uttrykk i barn sine handlingsmogelegheitar og åtferd, og i deira forståing av seg sjølv og det sosiale og fysiske miljøet. Målet med ein læringsprosess er å skapa fleksibilitet hos barna, gje dei eit ynskje om å lære og fremja barna si evne til å endra seg gjennom nye erfaringar. Læringa skal sørge for at barnet får det som trengs for å søkje ny læring, og at dei ser på læring som noko nyttig og

positivt. Det handlar om å gje barna motivasjon for eiga læring, knytt til at barna får utvikla eit sjølvbilde som gjev læring og endring til eit positivt ideal (L. Askland 2006).

Læring skjer både i uformelle kvardagssituasjonar i samspel med andre, og i tilrettelagte og planlagde aktivitetar. Vår evne til å væra i samspel og relasjon med barna, er en viktig faktor for å kunne støtte barn si utvikling og læring i alle situasjonar og utviklingsområde. Tryggleik gjennom omsorg, og eit godt tilrettelagt leikemiljø er ein føresetnad for ein god læringsarena.

Barnehagen skal introdusere nye situasjonar, tema, fenomen, materiale og reiskapar som bidreg til meningsfull samhandling. Nysgjerrigheit, kreativitet og vitelyst skal anerkjennast, stimulerast og leggast til grunn for læringsprosessane. Barna skal få undersøkje, oppdage og forstå samanhengar, utvide perspektiv og få ny innsikt. Barna skal få bruke heile kroppen og alle sansane i læringsprosessane sine. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra til eiga og andre si læring. (Rammeplan for barnehagen 2017, s 22).

Korleis arbeider me med læring:

- Me arbeider med eit inkluderande fellesskap gjennom våre satsingsområde, og legg til rette for at barn kan bidra i eiga og andre si læring
- Me arbeider med læringsstøtte gjennom TIK
- Me har fokus på læring og meistring gjennom vårt satsingsområde friluftsliv
- Me er med på å utvikla barn sitt språk
- Me gjev barna kunnskap, erfaring og ferdigheiter gjennom fagområda og har utarbeida ein progresjonsplan for dette.
- Me tar utgangspunkt i barna sine interesser, nysgjerrigheit og behov, og tar dette med i vår planlegging av aktivitetar og lærings situasjonar

Danning

Danning er eit nokså nytt omgrep i vårt barnehage-mandat og har erstatta omgrepet oppseding. Både oppseding og danning handlar om forholdet mellom barn og vaksne, og den vaksne si oppgåve er å støtta barnet i ein søken mot autonomi (sjølvstende) og ansvarskjensle. Oppseding har ofte hatt som eit hovudmål å påverke mot bestemte mål, og overføring av verdiar og holdningar, og barn blir gjerne sett på som passive mottakar av andre sin kunnskap og haldningar (K.Pape 2013).

Danning inneber derimot at barnet vert bevisstgjort ved å reflektera over erfaringar (Olsholt og Schjeldrup 2013). Små barn utviklar evne til refleksjon først og fremst gjennom utforsking og leikande samspel med andre. Gjennom utforsking, leik, samtale og samhandling skapar dei mening i sine erfaringar, undersøker ulike perspektiv, utfordrar og formulerer eigne synspunkt. Gjennom gode dannelsingsprosessar forstår barn seg sjølv, andre og vår felles verd, slik at dei sjølv kan velje korleis dei vil tenkje, handle og vera. Danning handlar om å bli seg sjølv som menneske (K.Pape 2013).

Danning skjer altså når me handlar i eit fellesskap med andre. Det å handle i eit fellesskap inneber å bidra til å leggje grunnlaget for modig, sjølvstendig og ansvarleg deltaking i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremje samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlingar skal verdsettast og følgjast opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan få felles verdiar og normer som er viktige for fellesskapet (Rammeplan for barnehagen 2017, s. 21).

Det er viktig å la barna vera med å ta ei avgjerd og medverknad er sentralt. Barn må få hjelp til å uttrykkje si mening, og oppleve at deira synspunkt er viktig og blir tatt omsyn til.

Korleis arbeider me med danning

- Me møter barn sine spørsmål og undring på ein etisk forsvarleg måte
- Barn får oppleve reell medverknad
- Alle barn har krav på å bli møtt som den dei er
- Me observerer og anerkjenner, og følgjer opp barn sitt perspektiv og meiningar
- Me rettleiar barna til utvikle respekt og forståing for det som er annleis
- Me utfordrar barn si tenking gjennom samtalar i barnegruppa
- Leggja inn progresjonsplan for omsorg, leik, læring og danning

Venskap og fellesskap

Sosial kompetanse er ein føresetnad for å fungere godt saman med andre, og omfattar ferdigheiter, kunnskap og haldningar som blir utvikla gjennom sosialt samspel. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å vere viktige for fellesskapet og vere i positivt samspel med barn og vaksne. Barnehagen skal aktivt leggje til rette for utvikling av venskap og sosialt fellesskap. Sjølvkjensla til barnet skal støttast, samstundes som dei skal få hjelp til å meistre balansen mellom å dekke egne behov og det å ta omsyn til andre sine behov (Rammeplan for barnehagen 2017, s.22).

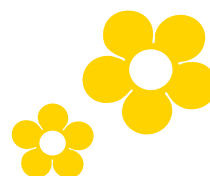
Arbeid med venskap og fellesskap er noko me arbeider aktivt med gjennom våre satsingsområde.

Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal vere bevisst på at kommunikasjon og språk påverkar og vert påverka av alle sider av barnet si utvikling. Gjennom dialog og samspel skal barna støttast i å kommunisere, medverke, lytte, forstå, og skape mening (Rammeplan for barnehagen 2017, s.23)

Språket er viktig for å kunne delta i fellesskapet og utvikle sosial kompetanse. Barn lærer språk gjennom samspel med andre, og *leiken* har ei viktig rolle i denne utviklinga. I vårt arbeid med TIK vil språkstøtte på ulike måtar vera vitig og me legg vekt på å «bada barna i språk»

Me arbeider med språk og språkutvikling gjennom heile barnehagekvardagen, både i formelle og uformelle situasjonar. Me har samtalar med barn under måltida, i samlingsstund og i rutinesituasjonar. Me bruker rim, regler og song, og har eit ekstra fokus på bøker og det å lesa for barna kvar dag.

**BARNET
FØRST!**

5. BARNES MEDVERKNAD

«Barnehagen skal sikre barna sin rett til medverknad ved å leggje til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for kva dei synest om den daglege verksemda i barnehagen. Alle barn skal kunne erfare å få påverke det som skjer i barnehagen på måtar som er tilpassa alderen, erfaringane, dei individuelle føresetnadane og behova til barna.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Barn i barnehagen har rett til å gje uttrykk for sitt syn på barnehagen si daglege verksemd. Barn skal jamleg få mogelegheit til aktiv deltaking i planlegging og vurdering av barnehagen si verksemd.

Medverknad er ikkje det same som å bestemma. Barnet vil etter kvart læra å forstå skilnaden på det å bli høyrte og lytta til og får lov til å vere med å påverke, og det å få bestemme alt sjølv
De som alltid lar barna få gjøre som de vil, har fullstendig misforstått begrepet frihet. Det er direkte feigt å si til sine barn: Gjør som dere vil (Astrid Lindgren).

Slik arbeider me med barna sin rett til medverknad:

- Me har fleksible planar og dagsrytme
- Gjev rom for frileik og lar barna ta eigen val
- Me observerer barna og legg til rette for leik og aktivitet, med utgangspunkt i det me ser barna har behov for og er opptekne av
- Dei vaksne lyttar til barna, og skaper tid og rom for gode samtalar barn-vaksne
- Dei vaksne er lydhøyre for kva barna ynskjer, og kva dei er interessert i. Planar og aktivitetar blir delvis styrt av dette
- Me har barnesamtalar
- Me tar barna med på planlegging av arbeid med tema og prosjekt
- Barna får velje når det er føremålstenleg for barnet
- Barna blir møtt med grunnleggjande respekt og anerkjenning

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståing med heimen vareta barnas behov for omsorg og leik og fremje læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom heimen og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldra og barnehagepersonalet har eit felles ansvar for at barnet skal trivast og utvikle seg.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metodar for å skape eit godt foreldresamarbeid):

Eit godt samarbeid mellom heimen og barnehagen er svært viktig for at barnet skal oppleva ein god barnehagekvardag. Både barnet og dei føresette må kjenna seg trygge i det tilbodet barnehagen gir. *Barnehagen skal i samarbeid og forståing med heimen vareta barn sitt behov for omsorg og leik og fremje læring og danning som grunnlag for utvikling (§ 1. i Barnehagelova).* Dette gir oss i barnehagen ei tydeleg føring på at me har eit felles ansvar for at barna skal trivast og utvikla seg. Føresette er dei viktigaste personane i barna sitt liv og difor den viktigaste samarbeidspartnaren for oss i barnehagen.

Den daglege kontakten er kanskje den viktigaste delen av samarbeidet vår. *Gjensidig kommunikasjon er et viktig element i samarbeidet mellom personale*

og foreldre, og det at partene møtes både om morgenen og ettermiddagen, gir mange anledninger til kontakt der man kan utveksle informasjon om barnet og bli betre kjent med hverandre (May Britt Drugli 2017). Her kan føresette formidla informasjon om barnet, t.d. om barnet har sove godt, hatt spanande opplevingar i familien og liknande. Dette er viktig informasjon til oss i barnehagen og noko me kan ta omsyn til i vårt arbeid. Det er og viktig for føresette å få god informasjon om korleis deira barn har hatt det i barnehagen. Me legg ut informasjon på MyKid og seier noko om *dagen i dag* og bilde frå turar og aktivitetar. Men, den daglege dialogen når barna kjem til barnehagen og når dei vert henta er kanskje den viktigaste delen av samarbeidet med føresette. Det er i desse situasjonane me kan byggja tillit og gode relasjonar.

I tillegg til den daglege kontakten, vil **foreldresamtalar** vera eit viktig møtepunkt for vårt samarbeid. *Barnehagen skal leggje til rette for at forelda og barnehagen med jamne mellomrom kan utveksle observasjonar og vurderingar knytt til helse, trivselen, erfaringane, utviklinga og læringa til det enkelte barn* (Rammeplan for barnehagen s. 29). Førsette får tilbod om foreldresamtalar to gangar i året, eller etter behov. I slike samtalar gir me i barnehage ei vurdering av barnet si utvikling i barnehagen. I denne samtalen er det viktig at dei førsette får formidle sine tankar og at dei på den måten kan **medverke** til å gi eit oss informasjon me kan ta med i vår planlegging og til rettelegging.

Oppstartsamtalet før barnet begynnar i barnehagen/ ved oppstart er ekstra viktig for at barn og førsette skal få ein godt møte med barnehagen.

I løpet av eit barnehageår, avvikla me 1-2 foreldremøte. **Foreldremøte** kan avviklast på kvar avdeling eller for heile barnehagen. Innhaldet på eit foreldremøte kan vera aktuelle tema i barnehagen eller tema som førsette ynskjer at me skal ta opp. Dette kan vera tema knytt til barn og barndom.

Førsette har også ein viktig stemme i høve til barnehagen sitt innhald og verksemd. Her kan førsette medverke og samarbeide gjennom foreldreråd og samarbeidsutval. *Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og bidra til samarbeidet mellom barnehagen og foreldregrupper skaper eit godt barnehagemiljø* (Rammeplan for barnehagen 2017, s.30). Foreldrerådet består av alle foreldre i barnehagen. Foreldrerådet kan nytta **samarbeidsutvalet** i barnehagen for å fremja sine saker.

Eit godt samarbeid med førsette skjer difor både på individnivå og gruppenivå. Det er viktig at me både på individ –og gruppenivå har ein god dialog og at formidlar forventningar me har til kvarandre. Førsette sine behov og ynskjer om korleis barna skal ha det, har mykje å seie for vårt arbeid i barnehagen. Det er ikkje alle ynskje me kan innfri og *både foreldra og må ta inn over seg at barnehagen har eit samfunnsmandat og eit verdigrunnlag som er barnehagen si oppgåve å forvalte* (Rammeplan for barnehagen 2017, s. 29).

Eit godt samarbeid dei førsette er ein førsetnad for å gi barna ein god barndom.

Samarbeid med andre instansar:

Me har eit godt samarbeid med PPT, barnevernet, helsestasjon, spesialpedagogisk team og Høgskulen på Vestlandet (HVL).

Det er også eit godt samarbeid mellom Stord kommune og FUS barnehagane i høve til satsingsområde, intensjonar, kurs og kompetanseheving.

I regi av Stord kommune deltek me i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderande praksis. [Lenke](#)

Alle desse samarbeidspartane bidreg til auka vår kompetansen og styrkja kvaliteten i barnehagen, og er til barnet sitt beste.

7. OVERGONGAR

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldra leggje til rette for at barnet kan få ein trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutinar og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjonar og knyte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

På bakgrunn av dette arbeider me i Tyse FUS målretta for at barn og føresette skal få ein god start når dei begynner i barnehagen.

Den første tida i barnehagen kan vera avgjerande for korleis barnet opplever dei nye omgivingane. I starten prøver me å skjerme dei nye barna mest mogeleg. I tilvenningsfasen prøver me å avgrensa talet på vaksne og barn dei yngste må forholde seg til.

Me vil at føresette skal vera sterkt involvert frå starten, slik at både barn og føresette skal kunna

kjenne seg trygge på at barnehagen er ein god plass å vera. Barnehagen har utarbeida eigne rutinar for tilvenning. Det er viktig å være forberedt på at det vil variere kor lang tid tilvenninga tar, då barn er ulike på dette området.

Arbeid med dei yngste barna krev eit bevisst og kompetent personale som jobbar målretta for å oppnå trygghet og trivsel for barna. Personalet må vera inkluderande, anerkjennande og tilstedeværande for å skapa ein trygg og nær relasjon til barna. Professor May Britt Drugli er ein av dei som har forska og sett søkjelyset på barn sitt møte med barnehagen. Ho

sier at barn som har en trygg tilknytning til de voksne i barnehagen viser senere en bedre kognitiv og sosial utvikling enn andre barn (Drugli 2012).

Forutsigbarhet og faste rutinar må innarbeidast på avdelinga for å leggje best til rette for ein trygg tilknytning. I praksis inneberer det at personalet bruker mykje tid på golvet i samspel med barna.

Me organiserer oss så mykje som mogeleg i små grupper, for å skape rolege stunder. Aktivitetar blir organisert ut i frå barna sine interesser og behov. For mange tilrettelagte aktivitetar kan derimot *frata eittåringen den viktige nærkontakten* (Drugli 2012). Det blir også viktig at avdelinga legg opp til ein dagsrytme som samsvarar med dei yngste barna sitt behov, i tillegg til faste rutinar som gir barna den nødvendige forutsigbarheten og tryggleiken.

Omsorg har ein stor plass i kvardagen til barna. Barna treng tilgjengelege vaksne som fungerer som ein trygg base og har eit fang dei kan sitja på når dei treng det. Det er barna sitt primærbehov som søvn, mat og aktivitet som er utgangspunktet for korleis me legg opp dagen. Det er barnehagen si oppgåve å forstå barna sine signal og forme dagsrytmen etter.

Ein god tilvenning og start i barnehagen er avgjerande for at barnet kan oppleve tilhøyrse og føle at det er trygt å leike, utforske og lære (Rammeplanen 2017, s.33). Me nyttar dette som eit utgangspunkt for at barnet skal utvikle venskap, god kommunikasjon og leikekompetanse som er FUS sine satsingsområde.

Inkluderande og anerkjennande vaksne, forutsigbarhet og faste rutinar må innarbeidast på avdelinga for å leggje best til rette for dette. I praksis inneber det at personalet nyttar mykje tid på golvet saman med barna, ofte i små grupper. Her legg me opp til aktivitetar ut frå barn sine interesser, t.d. ulike sansleikar. Barna får her også kjenne på korleis det er å vera del av ein gruppe, og får med dette mogelegheit til å skape sin egen identitet. Det er i samvær med andre barn at ein kan utvikle sin sosiale kompetanse.

Det er også viktig at avdelinga legg opp til ein dagsrytme som er i samsvar med dei yngste barna sine behov, samt gjentakande rutinar som

byggjer under den nødvendige forutsigbarheten og tryggleiken. Barna skal sove når dei er trøtte og ete når de er svoltne. Nokre barn treng å sove kl. 10. 00 på føremiddagen og nokre treng å sove kl. 12.00. Nokre er veldig svoltne og har behov for mat når de vaknar. Her er det barnehagen si oppgåve å forstå barn sine signal, og forme dagsrytmen etter barna sine behov. Samstundes skal leik ha ein stor plass i barna sin kvardag.

Som nemnt ovanfor, kan barna reagere ulikt på det nye tilværet i barnehagen. Me i barnehagen meiner det er viktig å anerkjenne kjenslene barna uttrykker, anten det er gråt eller glede.

Personalet må i denne perioden ha ein tett kontakt, og dialog, med føresette om korleis det går i barnehagen. Føresette må få gode tilbakemeldingar i hentesituasjonen og me må vera opne for den informasjonen, og dei og tilbakemeldingane føresette gjev oss, når dei leverer barna i barnehagen. Meldingar om korleis barna har det kan me også gje via SMS. Me gjev tilbod om samtalar i forkant av barnehageoppstart, der ein kan utveksle informasjon, samt ta eit besøk i barnehagen/på avdelinga (bli kjent kveld).

Overgangar innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjende med andre barn og anna personale når eit barn byter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metodar for å sikre ein god overgang innad i barnehagen:

Det å gå over til ei ny avdeling, frå småbarnsavdeling til stor avdeling, er ein overgang for både barn og føresette. *Overgang fra en avdeling til en annen innebærer et følelsesmessig brudd for barnet, noe det er viktig å ta hensyn til. Det er derfor viktig å legge til rette for en god overgang fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling* (Brandtzæg mfl. 2013 s.105).

Både barn og føresette skal bli kjent med nye barn, nye vaksne og nye rutinar. Det er difor viktig at me i barnehagen *sørgjer for at barnet og foreldre får tid og rom til å bli kjende med andre barn og anna personale*

når eit barn byter barnegruppe (Rammeplan for barnehagen 2017, s.33).

Når barn skal over til ny avdeling vil det vera i ei gruppe med barn frå same avdeling. Barna kjem difor saman med barn dei kjenner godt. Dei har med seg felles erfaringar og opplevingar frå småbarnsavdelinga som utgjer *et felles vi* (Anne Greve 2009) og som er utgangspunkt for å byggja venerasjonar. Dette vil også vera med på å gjera barna trygge i ein overgang til ein ny avdeling.

Avdelingsleiaren på dei to avdelingane samarbeida om korleis bli kjent på ny avdeling. Dette arbeidet startar i god tid før overgang.

- Dei vaksne på den nye avdelinga kjem på besøk til småbarnsavdelinga
- Barna går på besøk til den nye avdelinga og gjer seg kjent (leikar, måltid o.l.)
- Me har turgrupper saman med dei vaksne og barna på den nye avdelinga
- Me har foreldremøte i juni der personalet på den nye avdelinga gjev informasjon (får helsa på dei nye vaksne, rutinar o.l.)

I nokre tilfelle kan det vera aktuelt å flytte barn over til ny avdeling i løpet av barnehageåret. Dette vil da skje i eit nært samarbeid mellom leiarane på dei to avdelingane og føresette. Retningslinjene vil også være utgangspunkt for disse overgangane.

Overgang frå barnehage til skule

Barnehagen skal i samarbeid med foreldra og skulen leggje til rette for at barnet kan få ein trygg og god overgang frå barnehage til skule, og eventuelt til skulefritidsordninga. Dei eldste barna skal få høve til å gle seg til å begynne på skulen og oppleve at det er ein samanheng mellom barnehagen og skulen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehetida på ein god måte og møte skulen med nysgjerrigheit og tru på egne evne.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metodar for å sikre ein god overgang til skulen:

Ein god samanheng mellom barnehagen og skulen handlar om å leggje til rette for eit heilskapleg opplæringsløp som ivareta barna sine behov. Det handlar både om at læringspotensialet hos det enkelte barn blir ivaretatt, støtta og blir utvikla på eit tidleg tidspunkt, og at barnet i det vidare skuleløpet får mogelegheit til å byggje på kunnskap og erfaringar frå barnehagen. Ein god samanheng mellom barnehage og skule skal ivareta barn sitt behov for tryggleik i ein overgangsprosess, og bidra til at opplæringa blir tilpassa det enkelte barnet allereie frå første skuledag. Det blir arrangert overføringsmøte/overføringssamtalar mellom skule og barnehagen. NB! Informasjon i samband med overføringsmøte skal ha godkjenning frå føresette.

Leik i barnehagen vil bidra til noko av det viktigaste barna kan ta med seg til skolen; Leik er dei eldste barna sin viktigaste aktivitet, og den fremjar kreativitet og styrkjer alle utviklingsområde hos barnet. Rolleleiken er dominerande i denne aldersgruppa, og dette er grunnmuren i tilbodet i barnehagen. Det å kunne ta kontakt med andre barn, og ha evne til å vere med i leik over tid er svært viktig for barna sin trivsel i barnehagen, og seinare på skulen. Det er viktig å kunne ha vener og leikekameratar.

Leik i barnehagen vil bidra til noko av det viktigaste barna tar med seg til skulen; sosial kompetanse, språkleg kompetanse og nysgjerrigheit. Sosial kompetanse er noko me arbeider med gjennom heile barnehagekvardagen. Me har fokus på venskap og Inkludering. Det handlar om å ha evner og kompetanse som er viktig for å samarbeide og vere i samhandling med andre, og utvikle gode venskap. Me har eit heilskapleg syn på læring. Læring skjer i alt samspel mellom menneske. I dette arbeidet ser me på leiken som barna sin viktigaste læringsarena, i tillegg til meir formelle arenaer.

Mål: 5 åringane i Tyse FUS barnehage skal kunne:

- Bruke og tolke leikesignal
- Ta omsyn og vere greie med kvarande
- Forholda seg til kvarandre
- Etablere venskap
- Venta på tur
- Ta imot beskjedar
- Kle på seg sjølv
- Vera sjølvstendig i toalettsituasjonen, vaske hender
- Sei frå til dei vaksne ved behov
- Passe på tinga sine
- Øve på overgangar
- Øve på å takle endringar i rutinar
- Læra seg å takle det å ikkje vinne og takle motgang
- Læra å bruke språket i konfliktsituasjonar
- Medverke i sin eigen kvardag

Tiltak for å nå måla:

- Barna får varierte samspels erfaringar og gode opplevingar
- 5 åringane drar på eigne turar og overnatting
- Barna er med å lagar reglar for korleis ein skal vera med kvarandre
- Arbeide med samarbeidsoppgåver
- Me arbeider med at barna skal få sjølvtilitt og legg til rette for gode meistrings opplevingar
- Barna får ekstra ansvar i samband med tradisjonar i barnehagen
- Me har leikegrupper og nyttar «Steg for steg»
- «Min tur» barna vel turmål og aktivitetar

Språkleg kompetanse er også noko me arbeider med kontinuerleg i Tyse FUS barnehage. Språk er personleg og identitetsdannande, og nært knytt til kjensler. Eit godt utvikla språk er ein føresetnad for leseforståing og skriftspråk.

Mål: 5 åringane i Tyse FUS barnehage skal kunne:

- Ha ei begynnande forståing for kunnskap om tal, bokstavar og grunnleggjande omgrep
- Kunne lytta til og følgje ei bok/lydbok og få meg seg innhaldet
- Ha kunnskap om naturen og berekraftig utvikling
- Kunne reflektere og filosofere. Lære om seg sjølv og verda
- Få erfaring med digitale verktøy

- Ha eit godt utvikla morsmål/norsk
- Kunne delta i samtalar
- Motta beskjed i gruppe, og forstå beskjeder i fleire ledd
- Leike med språket. Kunne fortelje vitsar, gåter, rim, regler og songar
- Kjenna til andre språk

Tiltak for å nå måla:

- Arbeid med språksprell
- Dagleg bruk av bøker
- Bruke faktabøker
- Ha allsidig utstyr til utforsking

Rammeplanen sine fagområde er ein viktig del av barnehagen sitt innhald. Fagområda er i stor grad dei same som barna vil møte igjen i skulefaga.

Stord Kommune har ein eigen plan for overgang barnehage – skule. Denne nyttar me i vårt arbeid med overgangen.

[Lenke](#)

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VERKSEMD

Lærande organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk verksemd er å gi barna eit tilrettelagt tilbod i tråd med barnehagelova og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen vere ein lærande organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal vere grunnleggjande i barnehagelova og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærande barnehagar. Personalet er i kontinuerleg utvikling, reflekterer over faglege og etiske problemstillingar, held seg faglag oppdatert og er gode rollemodellar. Senge (2006) seier: "ein lærande organisasjon er ein organisasjon som kontinuerleg forbetrar si evne til å skape si eiga framtid." Vi legg difor vekt på at personalet utviklar evnene sine og bygger kapasiteten sin slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente tilsette.

Arbeidet med å synleggjera vår pedagogiske verksemd er forankra i rammeplanen og viktige verktøy er **planlegging, vurdering og dokumentasjon.**

PLANLEGGING

Planlegginga må vere basert på kunnskap om trivselen til barn og allsidige utviklinga deira, både individuelt og i gruppe. Ho skal og vere basert på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtalar med barn og foreldre (i Rammeplan for barnehagen 2017, s.37).

- Årsplan (offentleg)
- Overordna handlingsplan for TIK og aktuelle satsingsområde
- Halvårs-/ månadsplanar internt for kvar avdeling
- Vekeplanar, med konkretisering av innhaldet med grunngevingar. Desse vert lagt ut på MyKid kar veke

DOKUMENTASJON

Dokumentasjon av personalet sitt arbeid synleggjer korleis personalet arbeider for å oppfylle krava i barnehagelova og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagen sitt arbeid med å planleggje, vurdere og utvikle den pedagogiske verksemda. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet kan gi foreldre, lokalmiljø og kommunen som barnehagemyndigheit informasjon om kva barn opplever, lærer og gjer i barnehagen, og om korleis barnehagen oppfyller krava i barnehagelova og rammeplanen (Rammeplan for barnehagen 2017, s.39).

- Dagen i dag med ei kort oppsummering frå dagen
- Bilete på MyKid som viser aktivitetar
- Pedagogisk informasjonsskriv. Her skal føresette få ein god faglag dokumentasjon som bidreg til at dei kan vurdere barnehagen sitt faglege innhald. Dei pedagogiske informasjonsskriva er også en del av den pedagogiske rapporten og halvårsvurderinga. Informasjonsskriva vert sendt ut via MyKid til føresette og personale

Pedagogiskleiar har ansvaret for arbeidet med dokumentasjon, men det kan utførast av alle tilsette. Føresette må godkjenne eller underkjenne denne forma for dokumentasjon (bilete **på MyKid**). Det er viktig at personalet viser etisk refleksjon og vurdering før dei legg ut bilete av barna, samstundes som dei imøtekjem **føresette** sitt ynskje om bilete av sitt barn i barnehagekvardagen.

Gjennom å dokumentera kva me faktisk har gjort, kan me visa at barna blir gitt utviklingsmogelegheiter gjennom leik, læring og omsorg som rammeplanen for barnehagen har skissert. Dokumentasjon vil difor vera viktig for vurdering og vidare arbeid med planlegging.

Dokumentasjon knytt til enkeltbarn kan brukast i tilknytning til samarbeid med hjelpeinstansar utafor barnehagen når det skjer i samarbeid og forståing med dei føresette. Dersom det skal setjast opp spesifikke mål for enkeltbarn, må dette ha ei grunngjeving, og måla må setjast i samarbeid med føresette og eventuelle samarbeidspartnarar utfor barnehagen. Denne typen dokumentasjon er underlagt teieplikt.

Alle opplysningar om barnet og føresette vert sletta når barnet sluttar i barnehagen. Barna sin mapper makulerast, med minder føresette ber om å få dei utlevert. Føresette har rett til å sjå dokumentasjon på egne barn.

VURDERING

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget»

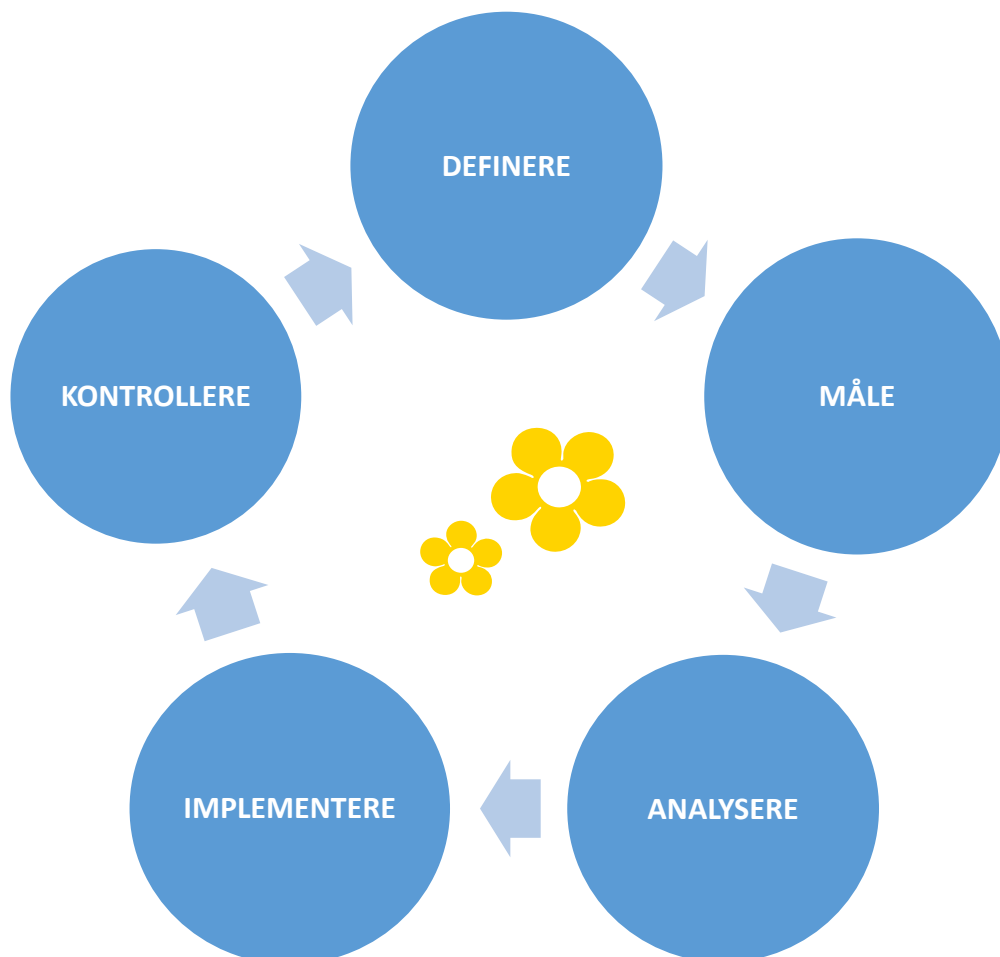
(Rammeplan for barnehagen 2017)

- Resultatet frå brukarundersøkinga og medarbeidarundersøkinga. Føresette vert tatt med i evaluering av tema, og dei vert spurt på foreldremøte kva dei ynskjer å vera med å evaluera. Tema i brukarundersøkinga er og noko me tar opp på foreldresamtalar.
- Pedagogane gjennomfører systematiske barnesamtalar med barna ein gang i året frå barna er 4 år. Samtalen skal gje barna mogelegheit til å fortelja fritt om si oppleving av barnehagen. Oppsummeringa frå samtalen skal nyttast i planlegging av vidare arbeid, og skal skrivast inn i den pedagogisk rapporten frå kvar avdeling på våren. Barnehagen har ein eigen mal for desse samtalan, noko som gjer det enklare for pedagogen å stille opne spørsmål og få barna til å reflektera.
- Personalet observerer/legg merke til barna sin respons på tilbodet i barnehagen. Dei eldste barna kan lettare gje uttrykk for kva dei liker og kva dei misliker. Barn med mindre verbal språk gjev i første rekke uttrykk gjennom sitt kroppsspråk. Personalet må difor bruke dei ulike uttrykka barna gjev, som informasjon i det vidare arbeidet og planlegginga. For å forsterka observasjonane, kan personalet nytta bilde frå situasjonar som er beskrive. I dette arbeidet er praksisforteljingar ein god arbeidsmåte. Ved behov kan personalet nytta video, etter godkjenning frå føresette.
- Pedagogisk halvårsrapport; pedagogisk leiar skal utarbeida ein fyldig og grundig pedagogisk rapport til leiinga, kor arbeid med barnegruppa skal dokumenterast.
- Planlegging av barnehageåret er basert på punkta over og på barnehagen si eiga evaluering av siste års arbeid.

I Tyse FUS barnehage nyttar me observasjonsmetodane «TRAS» eller «Alle med» og ASQ og ASQ-SE for å kartleggje barna si språkutvikling, og sosiale kompetanse, ved behov. Skjema blir ofte brukt som utgangspunkt for foreldresamtalar.

Me brukar denne modellen for evaluering og vurdering av vårt arbeid

Vårt arbeid med evaluering og vurdering byggjer på FUS barnehagen sin handlingsplan. Me tar utgangspunkt i barnehagen sine mål og satsingsområde for dette arbeidet og me nyttar vurderingsverktøyet SMARTE. Ein viktig del av dette arbeidet er å ha konkrete og gjennomtenkte mål med utgangspunkt i god planlegging.

SPESIFIKT

Målet må vera sansbart og tydelig og det er viktig at me prøver å beskriva nøyaktig kva med ynskjer

MÅLBART

Målet må vera uttrykt på ein slik måte at det kan målast i t.d. tid, vekt eller andre einingar

ATTRAKTIVT

Målet må vera så attraktivt at ein ynskjer å arbeida aktivt for å realisere det. Dersom ein ikkje er motiver for å gjera det som skal til for å oppnå det ein ynskjer, er det lite som tilseier at ein får det til.

REALISTISK

Målet ein set opp bør vera realistisk slik at ein verkeleg trur at ein kan oppnå det. Ein har ofte store ambisjonar for å nå mange og store mål på kort tid.

TIDSBUNDE

Måla og delmåla må setjast opp på ein slik måte at ein kan nå dei innafor eit bestemt tidspunkt

EVALUERBART

Det må vera mogeleg å evaluere og vurdere undervegs i prosessen mot målet og til slutt t.d. før neste måling, observasjon og undersøking.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbodet for barn som treng ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbodet etter behova og føresetnadane til barna, også når enkelte barn har behov for ekstra støtte i kortare eller lengre periodar. Barnehagen skal sørge for at barn som treng ekstra støtte, tidleg får den sosiale, pedagogiske og /eller fysiske tilrettelegginga som er nødvendig for å gi barnet eit inkluderande og likeverdig tilbod. Inkludering i barnehagen handlar òg om å leggje til rette for sosial deltaking. Dersom det er grunn til å tru at barnet ikkje kan få dekt behova sine innanfor det allmennpedagogiske tilbodet, skal barnehagen opplyse foreldra om retten til å krevje ei sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Me samarbeider med Stord Kommune gjennom BTI og kompetanseutvikling
Tidleg innsats og Inkludering 28

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområde:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, rørsle, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Mengd, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområda speglar område som har interesse og eigenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremje trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal sjå fagområda i samanheng, og alle fagområda skal vere ein gjennomgåande del av innhaldet i barnehagen. Barnehagen skal ta utgangspunkt i engasjementet og bidra til barna slik at arbeidet med fagområda kan opplevast som ein meningsfull og morosam del av kvardagen til barna. Barna skal utvikle kunnskapar og ferdigheiter innanfor alle fagområde gjennom undring, utforsking og skapande aktivitetar.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Barnehagen sine fagområde gjenspeglar områda som har interesse og eigenverdi for barn i barnehagealder. Gjennom arbeid med fagområda skal me bidra til å fremja trivsel, allsidig utvikling og helse. Fagområda er viktige, og er ein gjennomgåande del av barnehagen sitt innhald. Barna sin leik dannar eit viktig grunnlag for vårt arbeid med fagområda. Me tar utgangspunkt i barna sitt engasjement, og deira bidrag, slik at arbeidet med fagområda kan opplevast som meningsfullt og morosamt i barn sin kvardag. Gjennom å ta utgangspunkt i barn sine interesser vil me også kunne ta omsyn til deira rett til medverknad.

Barnehagen har utarbeida ein eigen progresjonsplan for arbeid med fagområda. Progresjonsplanen skal sikra at barna får eit tilbod som er tilpassa alder og funksjonsnivå. Planen beskriv kva som er forventa på dei ulike alderstrinna, og kva for aktivitetar me vektlegg. Me dokumenterer vårt arbeid med fagområda via jamlege pedagogiske informasjonskriv og på MyKid.

Linkar til årsplan:

[Progresjonsplan for kropp, bevegelse og helse](#)

[Progresjonsplan for lek og læring](#)

